

Suomalaisen Tiedeakatemian toimintakertomus

SUOMALAISEN TIEDEAKATEMIAN toimintavuosi 2020 oli poikkeuksellinen. Keväällä 2020 Suomeen levinnyt koronapandemia vaikutti toimintaan monin tavoin, eritoten toimiston työskentelyolosuhteisiin sekä Tiedeakatemian järjestämiin kokouksiin ja tapahtumiin. Keväällä Tiedeakatemia siirtyikin etätilaisuuksiin, joiden sisällölliseen ja tekniseen toteutukseen panostettiin. Esimerkiksi kevään ja syksyn jäsenkokoukset toteutettiin etänä, kevätkokous pidettiin poikkeuslain mahdollistamana vasta syyskuussa. Joitakin tapahtumia jouduttiin peruuttamaan kokonaan, kuten vuosijuhla ja uudistettujen tilojen avajaiset.

Toimisto työskenteli käytännössä yli puolet vuodesta pääosin etänä. Samoin hallituksen kokoukset siirrettiin kokonaan verkkoon. Syksyllä 2020 tapaamiset Tiedeakatemian tiloissa lopetettiin kokonaan joitain toimiston sisäisiä kokouksia lukuun ottamatta. Henkilökunnan koronaturvallisuuteen kiinnitettiin erityistä huomiota. Toimintavuoden aikana Tiedeakatemian henkilöstö on välttynyt koronatartunnoilta.

Epidemialla on ollut myös suuri vaikutus Tiedeakatemian apurahoilla työskenteleviin tutkijoihin. Heidän tukemisekseen toteutettiin ylimääräinen apurahahaku, joka oli tarkoitettu turvaamaan työskentelyedellytyksiä pandemia-olosuhteissa.

Keväällä 2020 Tiedeakatemia kutsui koolle asiantuntijaryhmän pohtimaan keinoja Suomen pitkän aikavälin kriisinkestävyyden vahvistamiseksi, joissa otetaan huomioon koronapandemian oppeja. Kannanotto *Taipuu vaan ei taitu: Koronaepidemiasta Suomen kriisinhallinnan vahvistamiseen* julkaistiin helmikuussa 2021.

HALLITUS JA PÄÄSIHTEERI

Vuosi 2020 oli Suomalaisen Tiedeakatemian 113. toimintavuosi. Tiedeakatemian hallituksen esimiehenä 2020 toimi Anna Mauranen ja varaesimiehenä Kimmo Kaske. Hallituksen varainhoitajana jatkoivat Pekka Ilmakunnas, humanistisen osaston sihteerinä Tuula Linna ja matemaattisluonnontieteellisen osaston sihteerinä

Suomalaisen Tiedeakatemia hallituksen muodostivat vuonna 2020 vasemmalta: Jari Ojala, Tuula Linna, Pekka Ilmakunnas, Annan Mauranen, Juha Kinnunen, Hely Tuorila, Elina Ikonen ja Kimmo Kaski. Kuvasta puuttuu Johanna Mappes.

Juha Kinnunen. Vuosijäseninä toimivat Elina Ikonen, Johanna Mappes, Jari Ojala ja Heta Pyrhönen. Tiedeakatemian hallitus kokoontui vuoden aikana 10 kertaa ja piti lisäksi kaksi sähköpostikokousta. Pääsihteerinä jatkoi Pekka Aula.

Tiedeakatemian hallituksen jäsenet muodostivat kertomusvuonna Emil Öhmannin Säätiön sekä Hilikka ja Otto Brusiihin Säätiön hallituksen.

Toimintavuonna työskennelleiden hallituksen nimittämien toimikuntien ja työryhmien kokoonpanot olivat:

- OmaisuuDENHOITOTOIMIKUNTA: Anna Mauranen (puheenjohtaja), Kimmo Kaski, Pekka Ilmakunnas, Tuula Linna, Pekka Aula. Asiantuntijajäseninä aloitivat marraskuussa Anders Ekholm ja Ralf Sunell.
- Palkintotoimikunta: Anna Mauranen (puheenjohtaja), Juha Kinnunen, Tuula Linna, Johanna Mappes ja Jari Ojala. Toimikunnan sihteerinä toimi hallintopäällikkö Leila Sarajarvi.
- Julkaisutoimikunta: Risto Nieminen (puheenjohtaja), Anna Mauranen (varapuheenjohtaja), Frog (FFC-sarjan päätoimittaja), Jaakko Hämeen-Anttila (Humaniora-sarjan päätoimittaja), Olli Martio (Mathematica-sarjan päätoimittaja) ja pääsihteeri Pekka Aula. Toimikunnan sihteerinä toimi Mika Koskenoja (Mathematica-sarjan toimitussihteeri).
- Eettinen toimikunta: Tuula Linna ja Juha Kinnunen. Tiedeakatemian eettiset periaatteet esiteltiin ja hyväksyttiin kevätkokouksessa.
- Emil Aaltosen rahaston hoitokuntana toimi Pekka Ilmakunnas, Kimmo Kaski ja pääsihteeri Pekka Aula sekä Emil Aaltosen Säätiön edustajana Olavi Nevanlinna.

Humanistisen osaston valintatoimikunnassa toimivat syyskokoukseen 2020 asti Henry Bacon, Heikki Halila, Marja-Liisa Helasvuo, Petri Karonen puheenjohtajana, Anne Kovalainen, Jari Lavonen, Outi

SUOMALAISEN TIEDEAKATEMIAN HALLITUS VUONNA 2020

Jäsen	Tehtävä	Toimikausi
Anna Mauranen	esimies	2020–2021
Kimmo Kaski	varaesimies	2020–2021
Pekka Ilmakunnas	varainhoitaja	2019–2023
Tuula Linna	humanistisen osaston sihteeri	2019–2023
Juha Kinnunen	matemaattis-luonnon-tieteellisen osaston sihteeri	2019–2023
Elina Ikonen	vuosijäsen	2020 (3. kausi)
Johanna Mappes	vuosijäsen	2020 (1. kausi)
Jari Ojala	vuosijäsen	2020 (1. kausi)
Heta Pyrhönen	vuosijäsen	2020 (1. kausi)

Merisalo ja Virpi Mäkinen. Syyskokouksessa vaihtuivat Bacon ja Mäkinen. Uusiksi valintatoimikunnan jäseniksi syyskokous valitsi Martti Nissisen ja Päivi Pahtan.

Matemaattis-luonnontieteellisen osaston valintatoimikunnassa toimivat syyskokoukseen 2020 asti Juha Kere puheenjohtajana, Erkki Korpimäki, Jouko Korppi-Tommola, Juha Pekka Lunkka, Kaisa Nyberg, Vieno Piironen, Asla Pitkänen ja Kristiina Wähälä. Syyskokouksessa vaihtuivat Lunkka ja Nyberg. Uusiksi valintatoimikunnan jäseniksi syyskokous valitsi Kari Enqvistin ja Ilkka Norroksen.

APURAHAT

Vuonna 2020 Suomalainen Tiedeakatemia jakoi apurahoina hieman yli kaksi miljoonaa euroa. Pääosa apurahoista suuntautui jatkokoulutukseen. Jatkokoulutusapurahojen suuruus oli 25.000 euroa. Kaikille Suomessa työskenteleville apurahan tohtoriopintoihin saaneille myönnettiin lisäksi suoraan yliopistoille maksettava yliopistokorvaus, joka on kokovuotisen apurahan yhteydessä 1.600 euroa. Henkilökohtaisia apurahoja ei myönnetty Tiedeakatemian jäsenille.

Apurahahakemukset arvioi Tiedeakatemian hallituksen nimeät asiantuntijat, jotka edustavat korkeinta asiantuntemusta aloillaan. Asiantuntijalausuntojen pohjalta apurahoista päätti Tiedeakatemian hallitus. Tiedeakatemian hallinnoimien rahastojen ja säätiöiden apurahakäsittelyssä on huomioitu apurahojen arvioijien ja päätösten tekijöiden mahdolliset jääviydet.

Kertomusvuonna Vilho, Yrjö ja Kalle Väisälän rahastosta jaettiin apurahoja matemaattis-luonnontieteellisille tutkimusaloille 56. kerran. Apurahoja ja yliopistokorvauksia jaettiin noin 1,4 miljoonaa

euroa (2019 1,4 miljoonaa). Rahastoon tuli yhteensä 282 (313) hakemusta, kokonaissummaltaan noin 6,4 (6,7) miljoonaa euroa.

Väisälän rahastosta apuraha myönnettiin 59 (71) hakijalle. Näistä 49 (45) sai 25.000 euron suuruisen jatkokoulutusapurahan, joka edellyttää päätoimista tieteellistä työtä yhden vuoden ajan. Osa-voiton jatkokoulutusrahoitus myönnettiin 10 (13) saajalle. Jatkokoulutusapurahan yhteydessä matka-apuraha myönnettiin 3 (8) hakijalle. Apurahoja lyhyisiin tutkimusvierailuihin ulkomaille myönnettiin 1 (13), yhteensä 6.900 (30.460) euroa.

Eino Jutikkalan rahasto jakoi 13. kerran humanistiseen tutkimukseen tarkoitettuja apurahoja. Tiedeakatemian humanistisen osaston alat kattavat hakualat on jaettu kahteen koriin. Kertomusvuonna hakualoina olivat arkeologia, historia, oikeustiede ja yhteiskuntatiede. Rahastoon tuli yhteensä 299 (2019 328) hakemusta, kokonaissummaltaan noin 7,7 (8) miljoonaa euroa. Korijaon takia luvut eivät ole suoraan vertailukelpoisia edelliseen vuoteen.

Jutikkalan rahastosta apuraha myönnettiin 16 (17) hakijalle, kokonaissumman ollessa yhteensä noin 429.000 (438.000) euroa. Kaikki apurahat myönnettiin alkuvaiheessa oleville väitöskirjantekijöille.

Tiedeakatemian Matematiikan rahastosta maksettiin apurahoja ja palkintoja 10.500 (14.000) euroa. Tiedeakatemian hallinnoima Emil Öhmannin Säätiö jakoi apurahoita 45.000 (45.000) euroa. Hilikka ja Otto Brusiinin Säätiö myöntää apurahoja joka toinen vuosi: vuonna 2020 myönnettiin apurahoja 30.000 euroa (vuonna 2018 30.000). Emil Öhmannin Säätiö myönsi lisäksi 2 (1) apurahansaajalle yhteensä 3.000 (3.000) euroa Instituutti-apurahaa, joka on tarkoitettu lyhytaikaiseen

Koronaepidemia siirsi Tiedekatemian kevätkokouksen huhtikuusta syyskuuhun. Poikkeuslain mahdollistamana suurin osa osallistujista osallistui kokoukseen etäyhteyksien välityksellä. Kuva: Päivi Pahta.

tutkimustyöskentelyyn Suomen Saksan-instituuttiin Berliiniin.

Tiedekatemia osallistui vuonna 2020 viidettä vuotta Säätöiden ja rahastojen neuvottelu-kunnan post doc -pooliin. Vuonna 2020 jakosumma oli 200.000 euroa. Vuoden aikana Väisälän rahastosta myönnettiin 154.000 ja Jutikkalan rahastosta 82.000 euroa. Jaetussa summassa oli mukana aiemmin jaettuja, mutta peruuntuneita post doc -poolin apurahoja.

Koronavirusepidemia vaikutti apurahansaajien mahdollisuuksiin toteuttaa suunniteltuja hankkeita, erityisesti suunniteltuja matkoja. Matka-apurahojen osalta linjattiin, että apurahan käyttöä oli mah-

dollista lykätä vain omalla ilmoituksella ilman erillistä anomusta. Lisäksi matka-apurahoja voitiin muuntaa työskentelyapurahoiksi, jos matka kokonaan peruuntui. Yksikään työskentelyapuraha ei peruuntunut tai keskeytynyt pandemiatilanteessa.

Tiedekatemia toteutti apurahansaajilleen kyselyn huhtikuun lopussa. Kyselyn tarkoituksena oli saada selvyys covid-19-poikkeusolojen vaikutuksia apurahatutkijoiden työhön ja henkiseen hyvinvointiin. Kyselyn perusteella Suomalainen Tiedekatemia helpotti apurahoihin tehtäviä muutoksia ja kohdensi lisähaun apurahatutkijoilleen poikkeustilan aiheuttamia lisäkulojen kattamista varten. Lisärahoitus-

ta myönnettiin Vilho, Yrjö ja Kalle Väisälän rahastosta neljälle saajalle yhteensä 5.779 euroa ja Eino Jutikkalan rahastosta kolmelle saajalle yhteensä 3.899 euroa. Rahoitus oli tarkoitettu poikkeustilanteessa syntyneiden lisäkustannusten kattamiseksi.

Tiedeakatemia, Suomen Tiedeseuran, Ranskan Suomen instituutin, Ranskan Suomen-suurlähetystön ja Ranskan korkeakoulutuksen, tutkimuksen ja innovaation ministeriön yhteinen Maupertuis-ohjelma jakoi 24 kansainvälistä liikkuvuutta tukevaa apuraha tutkimus- ja asiantuntijavierailuihin.

PALKINNOT

Suomalaisen Tiedeakatemia vuoden 2020 kunniapalkinto, suuruudeltaan 30.000 euroa, myönnettiin akateemikko Riitta Harille tunnustukseksi hänen suurista tieteellisistä ansioistaan neurotieteen alalla. Harille myönnettiin myös Tiedeakatemia mitali numero 32.

Kymmenettä kertaa jaettava Suomalaisen Tiedeakatemia humanistipalkinto, suuruudeltaan 15.000 euroa, myönnettiin yliopistotutkija Ville Kivimäelle Tampereen yliopistosta.

Tiedeakatemia vuoden 2020 Väisälän palkinnot myönnettiin professori Mikko Möttöselälle Aalto-yliopistosta ja apulaisprofessori Tuomas Orposelle Jyväskylän yliopistosta. Palkinnot myönnettiin 21. kerran, ja ne olivat suuruudeltaan 15.000 euroa.

TILAISUUDET JA TAPAHTUMAT

Suomalainen Tiedeakatemia järjesti vuoden 2020 aikana teemailtoja joka kuukauden toisena maanantaina kesäkuukausia ja tammikuuta lukuun ottamatta. Koronapandemiasta johtuen tilaisuudet toteutet-

tiin verkossa huhtikuusta alkaen. Tapahtumat saivat kiitettävän määrän seuraajia, ja illan teemoista syntyi luontevasti keskustelua verkon yli. Tammikuussa Tiedeakatemiassa pidettiin avoimet ovet osana Tieteiden yö -tapahtumaa.

Tiedeakatemia osastojen kokoukset järjestettiin maaliskuun teemaillassa yhteydessä. Molemmat sääntömääräiset jäsenkokoukset toteutettiin poikkeuslain sallimina hybriditilaisuuksina: kevätkokous poikkeuksellisesti vasta syyskuussa ja syyskokous marraskuussa.

Maupertuis-ohjelman puitteissa ei järjestetty yleisötilaisuuksia. Epidemiatilanteessa tunnettujen ranskalaisten tieteenkijöiden vierailut eivät toteutuneet.

Lokakuussa Tiedeakatemia osallistui Nobel-keskustelutapahtumaan yhdessä muiden tiedeakatemioiden ja Helsingin Sanomien kanssa. Tilaisuus toteutettiin suorana lähetyksenä Tiedeakatemia Väisälä-salissa.

Tiedeakatemia osallistui myös Tieteen Päivien 2021 suunnitteluun. Ohjelmatoimikunnassa Tiedeakatemiat edusti Maria Lähteenmäki ja ohjausryhmässä Pekka Aula.

Lista tilaisuuksista löytyy liitteestä 1 (s. 50). Tilaisuuksien tallenteita voi katsoa Tiedeakatemia verkkosivujen kautta.

SOFI-HANKE

Toimintavuonna jatkettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella toimivaa tiedeneuvonnan kehittämishanke Sofia (Science Advice Initiative of Finland). Sofi on Suomen neljän tiedeakatemia yhteistyöhanke, jonka tarkoituksena kehittää Suomeen tieteen ja päätöksenteon välinen vuorovaikutusmalli, vahvistaa tiedeyhteisön ja yhteiskunnan päätöksentekijöiden välistä dialogia ja ylläpitää ja tuottaa yh-

teiskunnallista keskustelua tiedeneuvonnasta ja sen tulevaisuudesta. Hanketta koordinoi suomalainen Tiedeakatemia, jonka työntekijöitä Sofin sihteeristö on ja jonka tiloissa Sofi toimii. Sofilla on tieteellinen mentoriryhmä, jonka jäseniä ovat tiedeakatemian jäsenet akateemikko Eva-Mari Aro (Turun yliopisto), professori Marja Makarow (Biokeskus Suomi), akateemikko Ilkka Niiniluoto (Helsingin yliopisto) ja kansleri emeritus Kari Raivio (Helsingin yliopisto). Lisätietoa Sofista löytyy osoitteesta www.acadsci.fi/sofi.

Vuonna 2020 Sofin toiminta keskittyi erityisesti uusien tiedeneuvonnan toimintamallien kehittämiseen ja kansainvälisten verkostojen rakentamiseen. Lisäksi Sofi tuki valtiohallinnon pandemiaan liittyvää työtä muun muassa avustamalla covid-19-tiedepaneelin kokoamisessa.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

Suomalaisen Tiedeakatemian yhteyksiä kansainvälisiin tiedejärjestöihin hoidettiin pääsääntöisesti tiedeakatemioiden yhteiselimen CoFA:n kautta. CoFA:n johtoryhmän jäsenenä toimi esimies ja hänen varamielenään varaesimies. Johtoryhmään kuului myös pääsihteeri ilman päätäntäoikeutta. CoFA:n kansainvälisten asioiden toimikunnassa (KAT) Tiedeakatemiaa edusti esimies Anna Mauranen, joka oli toimikunnan puheenjohtaja, ja Olavi Nevanlinna. Suomalainen Tiedeakatemia jatkoi kolmatta vuotta Suomen Tiedeakatemia-in CoFA vastuuakatemia. Suomen Tiedeakatemit on tärkeä osa Suomen tiedeakatemiajärjestelmän uudistumista ja suuntautumista tulevaisuuteen. Sopimuksen puitteissa tiedeakatemit osallistuvat yhä vahvemmin tiedeyhteisön kehittämiseen ja sen kansainvälistymiseen.

CoFA:n kautta Suomalaisen Tiedeakatemian jäseniä oli luottamustehtävissä useissa kansainvälisissä tiedeorganisaatioissa: EASACissa Jukka Seppälä, ISC:ssä Anna Mauranen, Ahti Salo, Mari Vaattovaara sekä pääsihteeri Pekka Aula, UAI:ssä Mika Kajava, Kansainvälisessä ihmisoikeusverkostossa Jukka Kekkonen, ALLEAssa Krista Varantola ja Risto Kunelius, Euro-CASEssa Jari Hämäläinen, SAPEAssa Jukka Seppälä ja Mikko Hupa, ja IAP:ssä Olli Vapalahti.

Uusista kansainväliseen toimintaan liittyvistä yhteistyömuodoista käytiin neuvotteluja muun muassa Ranskan Suomen suurlähetystön kanssa. Toimintavuoden aikana käytiin myös useita keskusteluja eri maiden tiedeakatemioiden edustajien kanssa.

Suomalainen Tiedeakatemia nimeää jäseniä kansalliskomiteoihin. Polaarialueiden tutkimuksen kansallisen komitean Tiedeakatemian varsinaisena edustajana toimi Maria Lähteenmäki varaedustajanaan Juha Pekka Lunkka. Tähtitieteen kansallisen komitean (IAU) edustajana oli Karri Muinonen. Radiotieteen kansalliskomitean (URSI) edustajina olivat Karri Muinonen ja Esa Kallio varaedustajanaan Tuija Pulkkinen. Merentutkimuksen kansallisesa komiteassa (SCOR) edustajana oli Kimmo Kahma. Kvartääritutkimuksen kansallisen komitean (INQUA) edustajana toimi Juha Pekka Lunkka. Suomen mekaniikan kansalliskomiteassa (IUTAM) edustajana oli Ilkka Norros ja Geologian kansalliskomiteassa (IUGS) Juha Pekka Lunkka.

Esimies osallistui STS Forumin vuosikokoukseen sekä tiedeakatemioiden presidenttien tapaamiseen lokakuussa etäyhteydellä.

Tiedeakatemia esitti kertomusvuonna ehdokkaan Balzan Prize, Gad Rausing Priset, Holberg Prize, The Keio Medical Science

Vuonna 2020 kokeiltiin paljon erilaisia viestintätapoja. Covid-19-asiantuntijaryhmän kannanotosta Taipuu vaan ei taitu tehtiin lyhyet esittelyvideot, jotka ovat toistaiseksi katsottavissa www.acadsci.fi. Videoissa ajatuksiaan jakavat Markku Kulmala, Sirpa Jalkanen, Kari Raivio, Riitta Hari, Eva-Mari Aro, Ilkka Niiniluoto, Risto Nieminen, Kirsi Tirri, Arto Mustajoki ja Anna Mauranen.

Prize, Nils Klim Prize ja Olav Thon Foundation's International Research Award for Mathematics/Natural Sciences and Medicine -palkintojen saajiksi.

JÄSENET

Syyskokous hyväksyi hallituksen esityksen uusiksi säännöiksi, jotka PRH vahvisti 23.11.2020. Muutos koskee pykälää 4 siten, että Suomessa asuva ulkomainen tieteenharjoittaja voidaan hyväksyä varsinaiseksi jäseneksi.

Vuoden 2020 lopussa Suomalaisella Tiedeakatemialla oli 799 kotimaista ja 176 ulkomaista jäsentä.

Kevätkokouksessa 4. syyskuuta Tiedeakatemiaan valittiin 36 uutta kotimaista jäsentä ja 5 ulkomaista jäsentä.

Uusiksi jäseniksi matemaattis-luonnontieteelliseen osastoon valittiin Pekka Abrahamsson (Jyväskylän yliopisto), Klaus Elenius (Turun yliopisto), Liisa Holm (Helsingin yliopisto), Markus Holopainen (Helsingin yliopisto), Karoliina Honkala (Jyväskylän yliopisto), Matti Hämäläinen (Harvard Medical School, USA), Kai Kaarniranta (Itä-Suomen yliopisto), Annika Kangas (Luonnonvarakeskus), Emilia Kilpua (Helsingin yliopisto), Juhani Knuuti (Turun yliopisto), Ilpo Kojola (Luonnonvarakeskus), Helena Korpelainen (Helsingin yliopisto), Carita

Kvarnström (Turun yliopisto), Toni Laaksonen (Turun yliopisto), Markus Linder (Aalto-yliopisto), Petri Myllymäki (Helsingin yliopisto), Mikko Salo (Jyväskylän yliopisto), Samuli Siltanen (Helsingin yliopisto), Jussi Taipale (Helsingin yliopisto), Heikki Tanila (Itä-Suomen yliopisto), Anne Toppinen (Helsingin yliopisto), Alekski Vuorinen (Helsingin yliopisto), Tapani Vuorinen (Aalto-yliopisto), Markku Yli-Halla (Helsingin yliopisto) ja Jari Yli-Kauhaluoma (Helsingin yliopisto).

Humanistiseen osastoon valittiin uusiksi jäseniksi Jari Eloranta (Helsingin yliopisto), Pentti Haddington (Oulun yliopisto), Visa Immonen (Turun yliopisto), Johanna Niemi (Turun yliopisto), Juha Pakkala (Helsingin yliopisto), Christina Salmivalli (Turun yliopisto), Kirsi Salonen (Turun yliopisto), Otto Toivanen (Aalto-yliopisto), Auli Toom (Helsingin yliopisto), Kaius Tuori (Helsingin yliopisto) ja Martti Vainio (Helsingin yliopisto).

Suomalaisen Tiedeakatemiaan ulkomaisiksi jäseniksi valittiin Nikolay Kuznetsov (Pietarin yliopisto, Venäjä), Louis J. Muglia (Cincinnati Children's Hospital Medical Center, USA), Douglas Robinson (Lingnan University ja Hong Kong Baptist University, Kiina), Jeffrey Shallit (Waterloon yliopisto, Kanada) ja Jan M. Ziolkowski (Harvard University).

Tiedeakatemiaan varsinaisten jäsenten joukosta poistuvat Erik Allardt, Pekka Häyry, Antero Jyränki, Alpo Kallio, Reino Kero, Erkki Koskela, Olli Lehto, Pertti Neuvonen, Arne Rousi, Hannu Soikkanen ja Raimo Tuomela.

Tiedeakatemiaan tietoon on tullut, että ulkomaisten jäsenten joukosta ovat poistuneet Erik Grafarend, Walter Hayman, Jerzy Jankowski, Lud'a Klusáková, Werner Krawietz, Jorma Rissanen, Richard West ja Arne Öhmann.

NUORTEN TIEDEAKATEMIA

Vuosi 2020 oli Nuorten Tiedeakatemiaan (Young Academy Finland YAF) kolmas kokonainen toimivuosi. Nuorten Tiedeakatemiaan perustarkoituksena on edistää tiedettä erityisesti nuorten, tieteellisen uransa alkuvaiheessa olevien tutkijoiden näkökulmasta. Nuorten Tiedeakatemiaan hallituksen puheenjohtajana toimi Jenni Raitoharju Suomen ympäristökeskuksesta. Toimintavuonna Nuorten Tiedeakatemiassa oli kaikkiaan 79 jäsentä ja 16 alumnia.

Nuorten Tiedeakatemiaan perustamiseen vaikutti keskeisesti vuonna 2017 saatu Emil Aaltosen Säätiön miljoonan euron lahjoitus Nuorten Tiedeakatemiaan perustamiseksi Suomalaiseen Tiedeakatemiaan. Lahjoituksen pohjalta perustettiin Emil Aaltosen erillisrahasto. Nuorten Tiedeakatemia toimii Suomalaisen Tiedeakatemiaan yhteydessä. Nuorten Tiedeakatemia laatii toiminnastaan oman toimintakertomuksensa vuosittain.

JULKAISUTOIMINTA

Vuonna 2020 Suomalainen Tiedeakatemia julkaisi Annales Academiae Scientiarum Fennicae Mathematica, Humaniora ja Folklore Fellows' Communications eli FFC -sarjoja, joissa julkaistiin yhteensä 66 tutkimusta. Lisäksi ilmestyivät FF Network -tiedotuslehti ja Tiedeakatemiaan vuosikirja suomeksi ja englanniksi. Mathematica-sarjan julkaisut sekä vuosikirjat ovat vapaasti saatavilla.

Tiedeakatemiaan julkaisutoimikunnan puheenjohtajana toimi Risto Nieminen ja varapuheenjohtajana Anna Mauranen. Muita jäseniä olivat Frog (FFC-sarjan päätoimittaja), Jaakko Hämeen-Anttila (Humaniora-sarjan päätoimittaja), Olli Martio (Mathematica-sarjan päätoimittaja) ja pää-

sihteeri Pekka Aula. Toimikunnan sihteerinä toimi Mika Koskenoja (Mathematica-sarjan toimitussihteeri). Julkaisutoimikunta piti vuoden aikana kaksi kokousta. Toimintakauden aikana saatettiin päätökseen vuonna 2019 käynnistetty julkaisutoiminnan uudistus. Mathematica-sarjan uusi kustantaja on Matemaattinen seura ja FFC-sarjan Kalevalaseura-säätiö. Humaniora-sarjan julkaiseminen päättyi 2020 lopussa. Toimintavuonna uuden julkaisusarjan (Annales Academiae Scientiarum Fennicae) kehittämistä jatkettiin. Sarjan päätoimittajat ovat Anna Mauranen ja Risto Nieminen.

Tiedeakatemian julkaisutoiminnan valtionavustus oli 110.000 (vuonna 2019 111.000) euroa ja julkaisujen myyntituotot n. 25.500 euroa (n. 21.000). Tiedeakatemian tieteellisen kirjallisuuden vaihtotoimintaa hoitaa Tieteellisten seurain valtuuskunnan vaihtokeskus. Vuoden 2020 lopussa Tiedeakatemiolla oli 290 (302) ulkomaista vaihtokumppania, ja vaihtoon lähetettiin yhteensä 741 (756) julkaisua.

Vuonna 2020 saatettiin päätökseen vuonna 2019 käynnistetty julkaisutoiminnan uudistus

Suomalaisen Tiedeakatemian ja Suomen Tiedeseuran yhteinen julkaisutoimikunta kokoontui kerran.

STRATEGIATYÖ

Tiedeakatemian hallitus teki 2020 tehnyt strategiatyötä ja päivitti Tiedeakatemian strategian kaudelle 2021–2024. Strategian

ydin on ajatus arvokkaasta tieteestä. Tieteellä on, ja se luo, arvoa yhteiskunnalle, erilaisille yhteisöille ja yksilöille. Arvokkaan tieteen ytimessä ovat pyrkimys totuuteen, sivistys, tasa-arvo ja yleinen mahdollisuus hyvään elämään. Arvokas tiede on avointa, riippumatonta, rajatonta ja se kuuluu kaikille. Arvokkaan tieteen tekijöinä ovat vaikuttava, yhteisöllinen, kestävä ja uudistuva tiede.

VIESTINTÄ

Toimintavuonna Tiedeakatemian viestintä painottui omaan sähköiseen mediaan, joiden käyttöä tehostettiin koronapandemian alettua. Pääfoorumina olivat verkkosivut, Twitter-tili, Facebook-sivut ja Youtube-kanava. Ulkoista viestintää tehostettiin edelleen tiedotejaketupalvelun käytöllä ja aktiivisella sidosryhmätoiminnalla. Ansaitun julkisuuden seurantaa jatkettiin mediaseurannan työkalulla. Toinen painopistealue oli tiedeviestinnässä, eritoten tutkitun tiedon ja tieteeseen liittyvän vaikuttavaviestinnän alueilla. Tiedeakatemian julkinen näkyvyys lisääntyi edellisvuoteen verrattuna eritoten sosiaalisen mediassa ja ammattilehdistössä. Merkittävää oli osa-aikaisen tiedeviestinnän asiantuntijan rekrytointi syksyllä 2020. Toimintavuonna myös organisoitui Suomalaisen Tiedeakatemian, CoFAn, YAF:n ja Sofi-hankkeen yhteinen viestintäryhmä.

Viestinnässä kokeiltiin myös tavallista enemmän audiovisuaalisia tuotantoja suorina lähetyksinä ja jaettavina tallenteina. Joulukuussa jäsenille lähetettiin ensimmäinen esimiehen joulutervehdys videotalenteena. Myös Tiedeakatemian COVID-asiantuntijaryhmän viestinnässä käytettiin tuotettuja videoita, joita jaettiin verkossa laajalle yleisölle. Osa vuoden 2020 tee-

Joulukuussa Väisälän palkinnot jaettiin suorana lähetyksenä toteutetusta teemaillasta Hotelli Kämpin Symposion-salista. Korona-aikaa kuvastaen myös toinen palkinnonsaajista osallistui teemaillan etäyhteyden välityksellä. Kuvassa professori Mikko Möttönen ja apulaisprofessori Tuomas Orponen.

mailloista lähetettiin suorana verkossa ammattimaisina tuotantoina, ja tilaisuuksien tallenteet ovat katsottavissa Suomalaisen Tiedeakatemian verkkosivuilla toistaiseksi.

Sisäisessä työviestinnässä jatkettiin verkkopohjaisten viestintä- ja yhteistyöalustojen kehittämistä ja käyttöönottoa.

TALOUS JA OMAISUUDENHOITO

Tiedeakatemian hallituksen neuvoa antavana elimenä talousasioissa toimii omaisuudenhoitotoimikunta. Omaisuudenhoitotoimikuntaan kuuluivat Risto Nieminen, Anna Mauranen, Pekka Ilmakunnas, Pekka Aula ja Tuula Linna. Asiantuntijajäseninä aloittivat marraskuussa Anders Ekholm ja Ralf Sunell. Varainhoito perustui vuonna 2017 päivitettyyn Tiedeakatemian, sen ra-

hastojen sekä sen hallinnoimien säätiöiden sijoitusstrategiaan.

Vuoden 2020 lopussa Tiedeakatemian ja sen rahastojen sijoitusvarallisuus oli yhteensä noin 197 miljoonaa euroa (edellisen vuoden lopussa 174 miljoonaa euroa). Lisäksi Tiedeakatemian hallinnoimien säätiöiden varallisuus oli vuoden 2020 lopussa yli 4 miljoonaa euroa.

Varallisuus koostuu osake- ja korkosalkuista, Vaisala Oyj:n osakkeista sekä vaihtoehtoisista sijoituksista. Salkunhoitajina toimivat Nordea ja Evli. Kaikki Mariankatu 5:n kiinteistön toimistohuoneistot ovat Tiedeakatemian Väisälän ja Jutikkalan rahastojen suorassa omistuksessa. Muutoin kiinteistösijoitukset ovat pääosin eQ:n kiinteistörahastoissa. Muut vaihtoehtoiset sijoitukset ovat pääomarahastoissa. Näis-

tä sijoituksista merkittävin on Hamilton Lane Club Fund -rahastossa.

Vuoden 2020 aikana pörssikurssit nousivat koronavirusepidemian aiheuttamasta epävarmuudesta huolimatta. Koko varallisuuden tuotto, sisältäen osingot, korot, vuokrat ja omaisuuden arvon muutokset, oli kertomusvuonna ilman Vaisala Oyj:n osakkeita noin 6,5 % (edellisenä vuonna noin 21 %). Vaisala Oyj:n osakekurssi nousi selvästi vuoden aikana, ja se mukaan lukien koko omaisuuden tuotto oli noin 16 % (edellisenä vuonna 46 %).

Tiedeakatemia vuoden 2020 tilien ja hallinnon tarkastajana toimi professori, KHT Markku Koskela ja varatilintarkastajana KHT Riku Kärnä. Tilintarkastuskertomus ja kertomus varainhoidosta julkaistaan vuoden 2020 vuosikirjan yhteydessä.

HENKILÖSTÖ

Suomalaisen Tiedeakatemia pääsihteerinä toimi professori Pekka Aula. Tiedeakatemia hallintopäällikkönä toimi FM Leila Sarajärvi ja hallintosihteerinä FM Nina Rapelo. Toimistosihteerinä toimi tradenomi Suvi Salmi, kesäkuusta alkaen covid-19-asiantuntijaryhmän määräaikaisena tiedekoordinaattorina VTT Rosa Rantanen ja syyskuusta alkaen tiedeviestinnän asiantuntijana YTM Klaus Elfving (50 % työajalla). Nuorten Tiedeakatemia tiedesihteerinä (70 %) 22.9. asti toimi VTM Johanna Ketola, ja 1.10. alkaen TT Katja Kujanpää (30 %). Tiedeakatemia hallinnon alla toimivan CoFA:n palveluksessa aloitti 1.3. akatemiesihteerinä FT Arto Miettinen. Tiedesihteerinä toimi FM Veera Launis. Tiedeakatemia pääsihteerinä toimi CoFA:n sihteeristön hallinnollinen esimies. Tiedeakatemioiden yhteishankkeen Sofin palveluk-

sessä toimi akatemiesihteerinä PhD Jaakko Kuosmanen ja tiedeviestinnän asiantuntijana VTM Nanna Särkkä.

Hallintopäällikkö osallistui työolainsäädäntöön, henkilöstöhallintoon ja vastuulliseen tapahtumajärjestämiseen liittyviin koulutuksiin sekä toimialaansa liittyviin seminaareihin. Hallintosihteerä osallistui viestintään, julkaisuun ja apurahaprosesseihin liittyviin koulutuksiin. Henkilöstö osallistui myös työyhteistyöorganisaatioiden järjestämiin informaatiotilaisuuksiin ja seminaareihin. Maaliskuussa henkilöstö muutti Mariankadun kiinteistön kolmanteen kerrokseen. Samoihin tiloihin muuttivat myös Sofi-hankkeen, CoFA:n ja Nuorten Tiedeakatemia henkilöstö.

Kertomusvuonna Tiedeakatemiat maksoi palkkaa tai palkkioita kaikkiaan 38 eri henkilölle.

MUU TOIMINTA

Hallitus on vuoden aikana pyynnöstä ehdottanut jäseniä useisiin työryhmiin ja toimielimiin. Tiedeakatemialla on edustajia monissa eri kotimaisissa ja ulkomaisissa instituutioissa ja organisaatioissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisten asioiden foorumin jäsenenä toimi esimies Anna Mauranen. Foorumi on asetettu kaudeksi 2020–2023.

Suomalainen Tiedeakatemiat on Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan (TSV) jäsen. TSV:n hallituksessa olivat Tiedeakatemia edustajina Arto Haapala varamiehenään Elina Ikonen sekä Anna Mauranen varamiehenään Kimmo Kaski.

Pekka Ilmakunnas osallistui Tiedeakatemia edustajana TSV:n kevätkokoukseen maaliskuussa ja syyskokoukseen syyskuussa. Julkaisufoorumin ohjausryhmäs-

sä Tiedeakatemian edustajana on toiminut Risto Nieminen.

Tiedeakatemian edustajina Alfred Kordelinin säätiön hallituksessa olivat Jukka Seppälä varamiehenään Keijo Hämäläinen sekä Hannu Riikonen varamiehenään Mari Vaattovaara. Edustajina säätiön tieteen jaostossa olivat Seppo Hentilä (6.11. asti) ja Sami Pihlström (7.11. alkaen), varallaan Tuomas Forsberg, sekä Eija Kalso varallaan Hillka Soininen. Kansan-valistuksen jaostossa edustajana oli Markku Löytönen, varallaan Risto Nieminen, ja kirjallisuuden jaostossa Heta Pyrhönen, varallaan Marjatta Palander. Taiteen jaostossa toimivat Ville Lukkarinen, varallaan Annika Waenerberg.

Suomen eläin- ja kasvitieteen julkaisu-toimikunnassa Tiedeakatemian edustajina olivat Jaana Bäck ja Jukka Jernvall. Ulkopoliittikan tutkimussäätiössä edustajana oli Tapio Raunio. Säätiöiden post doc-poolissa Tiedeakatemian edustajana oli Anna Mauranen varallaan Kaisa Nyberg. Kansallisessa LUMA-neuvottelukunnassa Tiedeakatemian edustajana toimi pääsihteeri Pekka Aula. Tutkimuksen vaikuttavuuden tukisäätiön hallituksessa Tiedeakatemian nimeämänä jäsenenä oli Anna Mauranen.

Suomen Akatemian tieteellisissä toimikunnissa oli vuoden 2020 lopussa Suomalaisen Tiedeakatemian jäseniä seuraavasti: Sami Pihlström, Petri Karonen ja Petri Kuoppamäki kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunnassa, Reko Leino ja Petri Pellikka luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunnassa, Esa Korpi, Kristiina Kruus, Jussi Kukkonen, Heli Peltola ja Ursula Schwab biotieteiden, terveyden ja ympäristön tutkimuksen toimi-

kunnassa. Heistä Reko Leino, Sami Pihlström ja Ursula Schwab toimivat toimikunnan puheenjohtajana. Strategisen tutkimuksen neuvoston puheenjohtajana oli Kimmo Nuotio.

Pekka Ilmakunnas osallistui Tiedeakatemian edustajana Kiinteistö Oy Mariankatu 5–7 varsinaiseen yhtiökokoukseen maaliskuussa. Pekka Aula oli kiinteistöyhtiön hallituksen jäsen.

Pekka Aula edusti Tiedeakatemiaa Suomen eläin- ja kasvitieteen julkaisu-toimikunnan vuosikokouksessa maaliskuussa sekä Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan kevätkokouksessa ja syyskokouksessa. Pekka Ilmakunnas osallistui Tiedeakatemian edustajana Vaisala Oyj:n yhtiökokoukseen huhtikuussa. Suomen LUMA-keskuksen StarT-hankkeen kummina toimi Kimmo Kontula.

Suomen Akatemia ja CoFA toteuttivat 2017–2019 yhteisen mentorointiohjelman tutkijoille. Ohjelman ohjausryhmän puheenjohtajana toimi Olavi Nevanlinna ja jäsenenä Pekka Aula. Hankkeessa saatettiin yhteen noin 20 mentori-aktori-paria, jotka tapasivat toisiaan kahdenkeskisissä tapaamisissa. Vuoden 2020 alussa toteutetun palautekyselyn perusteella ohjelmaan oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä ja sitä pidettiin hyödyllisenä.

Toimintavuonna Tiedeakatemia osallistui Tiedediplomatia-hankkeeseen, jossa selvitetään suomalaisen tiedediplomatian tilaa ja kehittämistarpeita. Hanke toteutetaan yhdessä Frisky & Anjoy Oy:n kanssa ja sen rahoittaa valtioneuvosto osana valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaa (VNTEAS-hankkeet). Hanke raportoidaan keväällä 2021.

Vielä maaliskuussa, juuri ennen koronaepidemian puhkeamista, täysi salillinen yleisöä oli seuraamassa Säätytalolla teemailtaa Infektiot.

Syksyn alussa kokouksia järjestettiin hybridinä: osa osallistujista pystyi yhä osallistumaan paikan päällä. Loppuvuodesta kokoukset järjestettiin vain etänä.

LIITE 1

VUODEN 2020 TILAISUUDET

15. TAMMIKUUTA AVOIMET OVET

SUOMALAISESSA TIEDEAKATEMIASSA

osana Tieteiden yö 2020 -ohjelmaa

- Tiede Unplugged: Kimmo Kaski ja Anna Mauranen
- Historiakierroksia Tiedeakatemian tiloissa

10. HELMIKUUTA: TEEMAILTA

TIEDEDIPLOMATIA

- Valtiosihteeri Johanna Sumuvuori, Ulkoministeriö: Näkökulma tiedediplomatiaan
- Professori Martti Koskenniemi, Helsingin yliopisto: Diplomatia ja yhteiskuntatieteet populismin aikana
- Akateemikko Markku Kulmala, Helsingin yliopisto: Globaaleihin haasteisiin vastaaminen: tiedediplomatia työkaluna

9. MAALISKUUTA: TEEMAILTA INFEKTIOT

- Professori Heikki Peltola, Helsingin yliopisto: Infektioissako ihmisen tuho
- Pääekonomisti, KTT Tuuli Koivu, Nordea: Koronavirus tarttuu talouteen

4. SYYSKUUTA: SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN

KEVÄTKOKOUS

- Suomalaisen Tiedeakatemian kunnia-palkinto ja mitali nro 32 myönnettiin akateemikko Riitta Harille (Aalto-yliopisto)
- Juhlaesitelmä siirtyi pidettäväksi kevätkokouksessa 2021
- Kevätkokouksessa käsiteltiin ja päätettiin sääntömääräiset asiat, käsiteltiin hallituksen esitys uusiksi säännöiksi (1. käsittely) ja esiteltiin Tiedeakatemian eettiset periaatteet

14. SYYSKUUTA: TEEMAILTA COVID-19, TIEDE JA KRIISINKESTÄVYYS

- Paneelikeskustelu: professori Anna Mauranen (Suomalainen Tiedeakatemia), akateemikko Eva-Mari Aro (Turun yliopisto), akateemikko Ilkka Niiniluoto (Helsingin yliopisto), akateemikko Risto Nieminen (Aalto-yliopisto)
- Tilaisuus järjestettiin suorana lähetyksenä, tallenne on katsottavissa toistaiseksi www.acadsci.fi

20. LOKAKUUTA: TEEMAILTA

HUMANISTISILLE TIETEILLE

- Suomalaisen Tiedeakatemian humanistipalkinto myönnettiin yliopistotutkija Ville Kivimäelle (Tampereen yliopisto)
- Paneelikeskustelu: professori Anna Mauranen (Suomalainen Tiedeakatemia), yliopistotutkija Ville Kivimäki (Tampereen yliopisto), professori Kaius Tuori (Helsingin yliopisto). Tilaisuuden juonsi Klaus Elfving
- Tilaisuus järjestettiin suorana lähetyksenä, tallenne on katsottavissa toistaiseksi www.acadsci.fi

28. LOKAKUUTA: SUURI NOBEL-TILAISUUS

- Tilaisuus järjestettiin yhteistyössä muiden tiedeakatemioiden ja Helsingin Sanomien kanssa suorana lähetyksenä Suomalaisen Tiedeakatemian Väisäläsalista
- Tilaisuudessa asiantuntijoiden johdolla esiteltiin vuoden 2020 Nobel-palkittujen tutkimusten aiheista, tekijöistä, saavutuksista sekä niiden merkityksestä
- Tilaisuus järjestettiin suorana lähetyksenä, tallenne on katsottavissa toistaiseksi www.academies.fi

**9. MARRASKUUTA: SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN
SYYSKOKOUS**

- Syyskokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat ja hyväksyttiin hallituksen esitys uusiksi säännöiksi (2. käsittely)

**14. JOULUKUUTA: TEEMAILTA MATEMAATTIS-
LUONNONTIETEELLISILLE TIETEILLE**

- Väisälän palkinnot ojennettiin professori Mikko Möttöselälle (Aalto-yliopisto

ja VTT) ja apulaisprofessori Tuomas Orposelle (Jyväskylän yliopisto)

- Paneelikeskustelu: professori Anna Mauranen (Suomalainen Tiedeakatemia), professori Marja Makarow (Biokeskus Suomi) ja Väisälän palkinnon saajat
- Tilaisuus järjestettiin suorana lähetyksenä, tallenne on katsottavissa toistaiseksi www.acadsci.fi